

CONTRIBUȚIA ANGAJAMENTULUI SOCIAL ȘI DE MEDIU LA SUSTENABILITATEA ÎNTREPRINDERILOR DIN INDUSTRIA UȘOARĂ ȘI IMPLEMENTAREA ECONOMIEI CIRCULARE

GHEORGHÎȚA Maria¹

¹Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

*Corresponding author: Gheorghîța Maria: e-mail maria.gheorghita@emin.utm.md

Abstract: *The commitment of companies from Moldova's light industry to employees and to society has become an important criterion in measuring the degree of sustainability. The implementation of an Integrated Management System highlights the social and environmental commitment of the enterprise that ensures its sustainable growth and contributes to the promotion and implementation of the circular economy. The main objective established in the realization of this work consists in the elucidation of the experience and results obtained by the enterprises in the industry easy following the implementation of the integrated Management System that contributed essentially to the increase of social and environmental commitment, to the implementation of the circular economy and to the increase of their sustainability.*

Key words: *sustenabilitate, sistem de mediu, sistem de management al sănătății și securității ocupaționale, sistem de management integrat, economie circulară.*

1. INTRODUCERE

În ultimul timp tot mai mult se discută despre asigurarea dezvoltării sustenabile a întreprinderilor din industria ușoară. Sustenabilitatea reprezintă capacitatea întreprinderilor de a exista și de a se dezvolta fără a epuiza resursele naturale pentru viitor.

În anul 1987 în Raportul Brundtland al Comisiei mondiale pentru mediu și dezvoltare, intitulat „Viitorul nostru comun”, Organizația Națiunilor Unite a definit pentru prima dată dezvoltarea durabilă ca fiind „dezvoltarea care satisface nevoile prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi” [1]. Conceptul de sustenabilitate este alcătuit din trei piloni: mediu, economic și social. Obiectivul principal al sustenabilității este de a reconcilia dezvoltarea economică și protecția echilibrului social și ecologic. O întreprindere sustenabilă trebuie să fie responsabilă social și să se concentreze pe protecția mediului, astfel asigurând un echilibru dinamic în sistemele umane și naturale.

În ultimii ani atât în Europa, cât și pe arena mondială tot mai multe companii își asumă responsabilitatea socială prin practici oneste, transparență în gestiunea și dezvoltarea în armonie cu mediul înconjurător. Și în Republica Moldova, contribuția angajamentului social și de mediu la asigurarea sustenabilității întreprinderilor din industria ușoară a căpătat o importanță primordială. Aceasta este dictată de antrenarea în producție a unui număr foarte mare de angajați datorită manoperei destul de înalte pe de o parte, iar pe de alta - datorită faptului că această industrie este considerată al doilea poluant al mediului înconjurător. Necesare de menționat că

angajamentul de mediu este strict corelat cu economia circulară și a devenit și un instrument important pentru implementarea economiei circulare în industria ușoară

2. SITUAȚIA CURENTĂ A INDUSTRIEI UȘOARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Industria ușoară din Republica Moldova include trei activități economice:

1. C13 Fabricarea produselor textile;
2. C14 Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte;
3. C15 Tăbăcirea și finisarea pieilor, fabricarea încălțămintei și altele; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor

Această industrie reprezintă un sector cheie a economiei naționale a Moldovei confirmat prin faptul că este în topul primilor trei exportatori cu o pondere în exporturile țării de cca 13%, asigură locuri de muncă la peste 24% din numărul total de angajați din industria prelucrătoare și este unica industrie amplasată uniform pe întreg teritoriul republicii, contribuind la formarea bugetelor locale și dezvoltarea teritorială a tuturor regiunilor. În anul 2021 volumul producției fabricate și livrate a întreprinderilor industriei ușoare a constituit cca 7,3 miliarde lei [2], sau peste 11% din producția industriei prelucrătoare a țării. Volumul producției fabricate și livrate pe piața externă în anul 2021 a constituit peste 78%. Situația dată a fost condiționată de prestarea serviciilor C&M (croit-cusut) pentru clienții europeni. Din totalul livrărilor efectuate pe piața externă peste 93% a revenit textilelor și articolelor de îmbrăcăminte, iar ponderea articolelor de încălțămintă și produse din piele a constituit doar cca 7%. Principala piață de export pentru industria ușoară a Republicii Moldova a fost piața Uniunii Europene (Italia, Marea Britanie, Germania, România, Austria, Belgia). Cu toate că prestarea serviciilor C&M au o pondere covârșitoare și asigură un nivel înalt de export, valoarea lor adăugată este una foarte redusă, ceea ce asigură un nivel destul de redus al profitabilității întreprinderii.

În ciuda faptului că pe parcursul ultimilor 10 ani s-au depus eforturi esențiale de trecere la modele de afaceri care ar asigura o valoare adăugată mai înaltă, cum ar fi producerea și comercializarea sub marca proprie, prestarea serviciilor pentru clienții europeni rămâne încă unul din modelele de business destul de larg răspândit. Situația dată este dictată de avantajele pe care le posedă Republica Moldova, principalele fiind:

- proximitatea față de piața europeană;
- calitate înaltă a produselor finite și termenul de livrare redus;
- cost per minut competitiv;
- prestarea serviciilor complexe (de aprovizionare a materiei prime, de elaborare a tiparelor), tot mai mult cerute de clienții europeni;
- lipsa barierelor de comunicare.

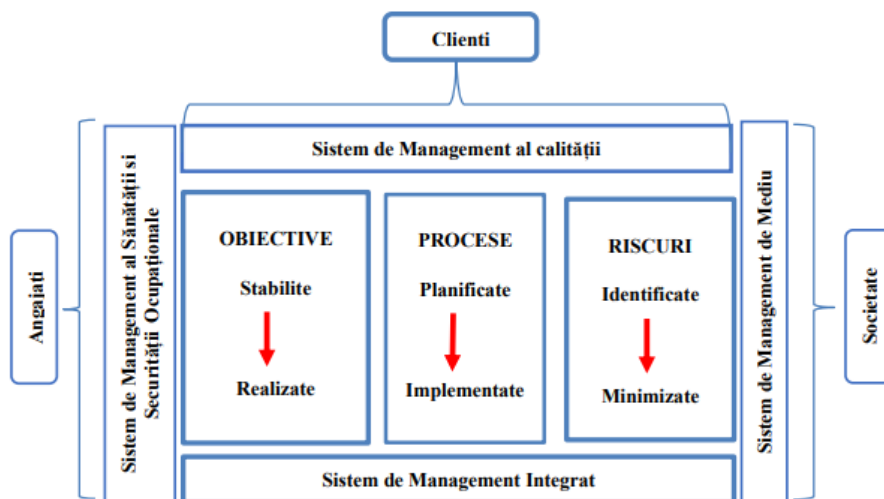
Aceste avantaje cresc cererea din partea clienților europeni. Confederația Europeană de Îmbrăcăminte și Textile, care reprezintă interesele industriei textile și îmbrăcăminte europene la nivelul instituțiilor Uniunii Europene (EURATEX) are un program ambițios pentru îmbunătățirea creșterii sustenabile a industriei textile și îmbrăcăminte europene, iar produsele textile și de modă fabricate în Uniunea Europeană devin excepționale în ceea ce privește respectarea mediului, siguranța consumatorilor și drepturile muncii. Reieșind din cerințele programului EURATEX, întreprinderile din industria ușoară a Republicii Moldova, care prestează servicii pentru

clienții europeni, trebuie să-și asume angajamentul social și de mediu pentru a demonstra o dezvoltare sustenabilă și a rămâne parteneri loiali pentru clienții europeni. La fel și întreprinderile care produc și comercializează sub marca proprie, care râvnesc să penetreze piața europeană, trebuie să se alinieze la aceste cerințe pentru a fi competitive.

3. ANGAJAMENTUL SOCIAL ȘI DE MEDIU LA ASIGURAREA SUSTENABILITĂȚII ÎNTRERINDERILOR DIN INDUSTRIA UȘOARĂ

Pentru a demonstra angajamentul social și de mediu pe de o parte, iar pe de alta de a satisface cerințelor clienților europeni și a consumatorilor, întreprinderile din industria ușoară a Republicii Moldova au început implementarea Sistemului de Management Integrat (SMI) bazat pe combinarea cerințelor a trei standarde internaționale:

- ISO 14001:2004 - Cerințele unui sistem de management al mediului, care prevede minimizarea impactului negativ asupra mediului și îmbunătățirea continuă a performanței de mediu [3].
- ISO 45001: 2018 - Sistem de management al sănătății și securității ocupaționale, care specifică cerințele pentru un sistem de management al sănătății și securității ocupaționale, destinat să îmbunătățească siguranța și sănătatea atât a angajaților, cât și a contractorilor [4].
- Adițional în SMI, întreprinderile autohtone din industria ușoară mai adaugă și cerințele standardului ISO 9001- 2015 - Sistemul de management al calității care se concentrează pe abordarea riscului în organizarea proceselor, susține satisfacția clienților și consolidează încrederea între partenerii de afacere dovedind capacitatea întreprinderii de a furniza produse de calitate [5].

Figura 1: Model al SMI implementat de întreprinderile industriei ușoare din RM
Sursa: Elaborat de autor

Sistemului de Management Integrat bazat pe îmbinarea cerințelor a celor trei standarde internaționale menționate (figura 1) a fost implementat de cca. 30 de întreprinderi din industria ușoară a RM cu susținerea Proiectului de Competitivitate finanțat de către USAID și guvernul Suediei și certificat de organisme internaționale recunoscute.

Un astfel de model este un model sinergic care ia în considerare potențialele sinergii generate de cerințele standardelor menționate așa ca setarea politicilor și obiectivelor, îmbunătățirea continuă, identificarea riscurilor și comunicarea internă, toate demonstrând angajamentul social și de mediu a managementului de vârf al întreprinderii și îndeplinirea cerințelor clienților.

În urma discuțiilor cu reprezentanții managementului întreprinderilor care au implementat un Sistem de Management integrat au fost identificate următoarele performanțe pe care le-au atins acestea:

- A fost creată o structură eficientă, cu responsabilități clare, îndeosebi cele ce țin de mediu și securitatea și sănătatea ocupațională;
- A fost definită o politică unică de calitate, mediu, sănătate și securitate a muncii;
- Au fost stabilite prioritățile întreprinderii, obiectivele generale și individuale, clare care au fost pe deplin realizate;
- Au fost clar stabilite și cu succes realizate procesele, problemele de mediu și cele privind sănătatea și securitatea muncii, toate asigurând un nivel înalt de sustenabilitate al întreprinderii;
- S-a produs optimizarea consumului de resurse utilizate, micșorarea costurilor drept urmare a îmbunătățirii proceselor.
- S-a îmbunătățit imaginea întreprinderii, în primul rând față de angajați care au conștientizat că activează în condiții sigure și corecte din punct de vedere etic, apoi față de clienți, și față de partenerii de afaceri.
- A crescut nivelul de satisfacție a clienților datorită îmbunătățirii calității produselor și serviciilor prestate.

Implementarea unui Sistem de Management Integrat necesită investirea anumitor resurse de timp, de personal, și nu în ultimul rând și financiare. Dar investirea în dezvoltarea și implementarea SMI a asigurat întreprinderilor autohtone creșterea imaginii în fața clienților, obținerea de noi comenzi, atragerea de noi clienți și nu în ultimul rând angajați satisfăcuți, care asigură performanțe individuale și de grup mai înalte. Practic toți managerii întreprinderilor care au implementat un Sistem de Management Integrat au relatat un nivel înalt de satisfacție a clienților europeni, fapt care a contribuit la creșterea vânzărilor și a exportului în anul 2022 în mediu cu cca. 25%.

4. ANGAJAMENTUL ÎNTEPRINDERILOR DIN INDUSTRIA UȘOARĂ PRIVIND IMPLEMENTAREA ECONOMIEI CIRCULARE

Datorită respectării cerințelor standardului privind managementul mediului a crescut semnificativ responsabilitatea întreprinderilor din industria ușoară privind managementul deșeurilor, care se formează în cadrul întreprinderii la etapa pre - consum, numite deșeuri post-industriale. Aceste deșeuri se formează la orice verigă a lanțului valoric, începând de la recepționarea materiei prime și a accesoriilor necesare pentru asigurarea procesului de producție și terminând cu etapa de control la ieșire și

livrare a produsului finit către clienți. Deșeurile care se formează la verigile lanțului valoric sunt foarte diferite. Totuși, acestea pot fi grupate în următoarele tipuri de deșeuri: peliculă, carton (tuburi de carton, cutii de carton), hârtie, plastic, produse chimice și altele. Cantitatea cea mai mare de deșeuri o constituie resturile de materii prime care apar preponderent la veriga de croire. Aceste deșeuri sunt foarte variate din punct de vedere a compoziției chimice, ceea ce face practic imposibilă sortarea lor. Spre exemplu în industria confecțiilor stofele utilizate pot avea diferite compoziții chimice cum ar fi:

- Stofe din fibre 100% naturale (lina, bumbac, in, mătase, modal, viscoza),
- Stofe din fibre 100% sintetice (poliester, poliamida),
- Stofe mixte cu un conținut mic de fibre sintetice: 92-97% fibra naturala plus 3-8% fibre sintetice (elastan),
- Stofe mixte din doua tipuri de fibre (naturale si sintetice in proporție de 40%-60%),
- Stofe mixte din trei tipuri de fibre (naturale, sintetice si elastan).

Reieșind din compoziția chimică deșeurile parvenite din stofe ar putea fi sortate în trei categorii: deșeuri din stofe naturale, deșeuri din stofe sintetice și deșeuri din stofe mixte cu compoziție mixtă (fibre naturale și fibre sintetice). Situația este puțin mai simplă în sectorul de tăbăcire și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor unde rămășițele de materii prime pot fi mai ușor sortate în deșeuri din materii prime naturale și deșeuri din materii prime sintetice.

Conform unor calcule preventive s-a constatat că anual în Republica Moldova industria ușoară generează o cantitate de cca 16-18 mii tone de deșeuri textile și piele și cca. 6-8 mii tone de alte deșeuri (carton, peliculă, hârtie, plastic și altele).

Legea Republicii Moldova Nr. 209 din 29-07-2016 privind deșeurile [6] reflectă ierarhia deșeurilor, care include prevenirea, pregătirea pentru reutilizare, reciclarea, alte operațiuni de valorificare, inclusiv valorificarea energetică și eliminarea lor. Conform articolului 13, aliniatul 2 al prezentei legi pentru asigurarea unui grad înalt de valorificare, producătorii inițiali de deșeuri și deținătorii de deșeuri (în cazul dat fabricile din industria ușoară) sânt obligați să colecteze separat cel puțin următoarele categorii de deșeuri: hârtie, sticlă, metal și plastic. Actualmente toate întreprinderile din industria ușoară care au implementat Sistem de Management Integrat, prin care și-au setat un angajament de mediu, respectă întocmai aceste prevederi ale legii și colectează separat cartonul, hârtia, pelicula și plasticul. Aceste întreprinderi au încheiate contracte cu întreprinderi specializate în colectarea deșeurilor date.

Problema majoră o prezintă deșeurile textile, care actualmente nu se colectează separat. Dat fiind faptul că o mare parte de întreprinderi (peste 78%) prestează servicii pentru clienții europeni, care furnizează materia primă întreprinderilor autohtone, deșeurile care se formează de iure aparțin clienților străini și ar trebui restituite acestora. Dar cu regret, astăzi aceste deșeuri rămân în republică. Doar un număr foarte mic de întreprinderi (cca. 10%) care prestează servicii pentru clienții internaționali, colectează deșeurile textile și le restituie clienților odată cu livrarea comenzii. Pentru soluționarea problemei date se necesită elaborarea unui cadru legislativ și normativ privind deșeurile textile parvenite din materiile prime livrate de clienții europeni.

5. CONCLUZII

Asigurarea sustenabilității întreprinderilor din industria ușoară reprezintă un imperativ al vremii, o cerință indispensabilă pentru a crește nivelul lor de competitivitate în condiții de concurență destul de acerbă pe piața europeană. În acest sens, elaborarea, documentarea și implementarea Sistemului de Management Integrat capătă o importanță deosebită pentru întreprinderile din industria ușoară a Republicii Moldova dictată de faptul că acesta amplifică angajamentul lor social, de mediu și de implementare a economiei circulare și asigură sustenabilitatea lor. Sistemul de Management Integrat se bazează pe cerințele standardelor internaționale ISO care se referă la Managementul mediului, Managementul sănătății și securității ocupaționale și Managementul calității. Practica implementării sistemului dat în întreprinderile din industria ușoară a demonstrat rezultate pozitive datorită creșterii imaginii întreprinderii, creșterii încrederii din partea clienților europeni și a cererii lor. Toate acestea au contribuit la creșterea exporturilor, reducerea costurilor și creșterea profitabilității întreprinderilor din industria ușoară a Republicii Moldova. Întreprinderile care au implementat un Sistem de Management Integrat au devenit mai sustenabile și mai competitive. De asemenea aceste întreprinderi sunt printre primele care promovează economia circulară, depun eforturi pentru a o implementa cu succes.

6. Recunoștință: Cercetarea este finanțată prin Programul de stat 20.80009.0807.22 „Dezvoltarea mecanismului de formare a economiei circulare în Republica Moldova”.

7. Referințe bibliografice

1. *Dezvoltare durabilă* [online]. [accesat 03.03.2023]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-ontent/RO/TXT/?uri=LEGISSUM:sustainable_development
2. *Principalii indicatori ai activității întreprinderilor pe activități economice*. [online]. [accesat 04.03.2023]. Disponibil: https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica_24%20ANT_ANT020/ANT020100.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774
3. *Familia ISO 14000 – sisteme de management al mediului*. [online]. [accesat 04.03.2023]. Disponibil: <https://standardizare.wordpress.com/2009/03/09/familia-iso-14000/>
4. RONCEA Cristian. *Noul standard pentru sănătate și securitate ocupațională*. [online]. [accesat 05.03.2023]. Disponibil: https://www.srac.ro/files/documente/Art_ISO45001.pdf
5. *SM EN ISO 9001:2015, Sisteme de management al calității. Cerințe. Versiunea lingvistică română republicată prin Hotărârea Institutului Național de Standardizare. nr. 198 din 23.10.2015*. [online]. [accesat 05.03.2023]. Disponibil: https://shop.standard.md/ro/standard_details/470492#!
6. Legea Nr. 209 din 29-07-2016 privind deșeurile. [Online]. [accesat 05.03.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96742&lang=ro